

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็น ฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Guidelines for Developing Classroom Research Competency Using
Instructional Practice-based Results Combined with Professional
Learning Community for Basic Education Teachers

ญาณีฐา ราชคม¹ และณัฐวุฒิ ยอดใจ²

Yanitha Rajchakom and Natthawut Yodchai

Received: November 25, 2024

Revised: February 25, 2025

Accepted: March 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิด 2) ความต้องการ และ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ การวิจัยในชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ปีการศึกษา 2567 คือ ครูโรงเรียนเวียงเทิง (เทิงนำนุประชา) จำนวน 38 คน และครูโรงเรียนพญาเม็งราย จำนวน 32 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรง ใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) กรอบแนวคิด ประกอบด้วย การปฏิบัติการสอนเป็นฐาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน และสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน 2) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียง

¹⁻² มหาวิทยาลัยพายัพ; Payap University

Corresponding author, e-mail: yyanitha@yahoo.com

ตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 2.1) มีผลงานเป็นรูปธรรม 2.2) ความสามารถในการสื่อสาร 2.3) การมีทักษะการวิจัย ตามลำดับ และ 3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1) ควรใช้หลักความร่วมมือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการปฏิบัติการสอน 3.2) ควรแต่งตั้งทีมวิชาการหรือทีมวิจัยเพื่อรับผิดชอบดูแล ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ และจัดปัจจัยสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน 3.3) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน 3.4) จัดกิจกรรมเสวนา การประกวดผลงานวิจัยในชั้นเรียน การแสดงผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นต้นแบบแนวปฏิบัติที่ดี

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะครู, สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the conceptual framework; 2) to identify needs, and 3) to propose the guidelines for developing classroom research competency using instructional practice-based results combined with professional learning community for basic education teachers. This was a mixed-methods research, examining relevant concepts and documents, namely competency development concepts, classroom research, and professional learning communities. The research sample consisted of 38 teachers from Wiang Teng School (Teng Nam Nu Pracha) and 32 teachers from Phaya Mengrai School, academic year 2024, and interviewed seven experts, all of whom were purposively selected. The research instruments included a document analysis form and a questionnaire with an IOC between 0.80 and 1.00. The reliability of the entire questionnaire was 0.89, and the semi-structured interview form had an IOC of 1.00, indicating validity and validity. Data were analyzed using mean, standard deviation, content analysis, and data summary. The research results found that 1) the conceptual framework comprised teaching practices as a base, professional learning communities for classroom research, and classroom research competencies; 2) the need for classroom research competency development was at the highest level overall, the top 3 rankings were arranged in order of highest to lowest average, namely 2.1) tangible

results, 2.2) communication competency, and 2.3) research skills; and 3) development guidelines included: 3.1) the use of collaborative principles, participatory management principles, professional learning community processes, and teaching performance results, 3.2) an academic or research team should be appointed to oversee, provide advice, guidance, assistance, and provide support for classroom research; 3.3) a professional learning community for classroom research should be established; and 3.4) seminars, classroom research competitions, and classroom research presentations should be organized as models of best practice.

Keywords: teacher competency development, classroom research competency, professional learning communities

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาครูในปัจจุบันมุ่งพัฒนาให้มีสมรรถนะสำคัญหลายด้าน สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ คนที่มีสมรรถนะ คือ คนที่ทำงานได้สำเร็จโดยใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ การจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ครูต้องมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการโค้ช สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละสมรรถนะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ในขณะเดียวกันครูต้องมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน โดยสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, 2567)

สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จ จนมีผลงานออกเป็นเป็นรูปธรรม ซึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ การขอผลงานครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญต้องมีผลงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในทุกตำแหน่ง สาเหตุสำคัญของการกำหนดให้มีการวิจัยในชั้นเรียนต้องอาศัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากที่ผ่านมา

การวิจัยในลักษณะอื่นไม่สามารถส่งผลต่อผู้เรียนได้โดยตรง (ชวลิต ชูกำแพง, 2565) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันของผู้บริหารและครูในการร่วมมือร่วมใจพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกระบวนการดำเนินการมีลักษณะเฉพาะเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม มุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการทำงานและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครู โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ภารกิจ และวิสัยทัศน์ ไปสู่การลงมือปฏิบัติงานและกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Mertler, C.A., 2018) และช่วยสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เข้มแข็งในสถานศึกษา (Sagor, R., 2010) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียนโดยนำผลการปฏิบัติการสอนของครูที่ผ่านมาเป็นฐานในการทำวิจัยในชั้นเรียน จึงมุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อให้เกิดความร่วมมือครูและผู้บริหารในสถานศึกษาในการค้นหาความรู้ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ใต้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ญาณัฐ ราชคม, 2566)

จากการศึกษาสภาพบริบทด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่การศึกษาพบว่า สถานศึกษามีนโยบายให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนภาคการศึกษาละ 1 เรื่อง เป็นรายงานการวิจัยฉบับเต็มหรือฉบับย่อหรือรายงานการวิจัยหน้าเดียว โดยนำผลการปฏิบัติการสอนรายวิชาที่พบปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุดมาเป็นปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน และจัดทำเป็นผลงานวิชาการตามข้อตกลงในการพัฒนางาน เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย เช่น การกำหนดชื่อเรื่องการวิจัยไม่ชัดเจน ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไม่เหมาะสมกับผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบนวัตกรรมการสอน รวมถึงผลการวิจัยที่ได้ไม่สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามเป้าหมายที่กำหนดจนไม่สามารถเป็นผลงานในการขอมีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะได้ นอกจากนี้จากการสังเกตและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าหาข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยมีน้อยมาก โรงเรียนจึงมีความต้องการหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยการศึกษาและจัดให้มีแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชูชาติ แปลงล้วน, 2567, 13 กันยายน; สุดา นันไชยวงศ์, 2567, 13 กันยายน)

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการพัฒนาครูร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงมีความศึกษากรอบแนวคิด ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทำการศึกษาความต้องการของโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การศึกษากรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ การวิจัยในชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากนั้นนำมาสังเคราะห์กรอบแนวคิดในวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล
2. การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ปีการศึกษา 2567 คือ ครูโรงเรียนเวียงเทิง (เทิงนำนุประชา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 38 คน และครูโรงเรียนพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับตอบกลับมา จำนวน 70 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงใช้ได้ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้และซักถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และสรุปข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1.1 สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การมีทักษะการวิจัย ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย ความสามารถในการคิด ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การมีจริยธรรม และการปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีผลงานเป็นรูปธรรม

1.2 การปฏิบัติการสอนเป็นฐาน เป็นการปฏิบัติการสอน ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของนักเรียนให้เต็มศักยภาพโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และความเป็นกัลยาณมิตรของครู ผลการปฏิบัติการสอนของครู คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาครูโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ คือ การสร้างทีมครู การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน การลงมือปฏิบัติร่วมกัน การเปิดรับการชี้แนะ การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

2. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณารายด้านตามสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า การมีผลงานเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ความสามารถในการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.46) การมีทักษะการวิจัย ($\bar{X} = 4.66$,

S.D. = 0.48) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.49) การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49) ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.52) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.50) ความสามารถในการคิด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การมีทักษะการวิจัย	4.66	0.48	มากที่สุด	3
2. ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย	4.59	0.52	มากที่สุด	6
3. ความสามารถในการคิด	4.56	0.50	มากที่สุด	8
4. ความสามารถในการสื่อสาร	4.71	0.46	มากที่สุด	2
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.61	0.49	มากที่สุด	4
6. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.57	0.50	มากที่สุด	7
7. การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมาย	4.60	0.49	มากที่สุด	5
8. การมีผลงานเป็นรูปธรรม	4.79	0.41	มากที่สุด	1
รวม	4.64	0.34	มากที่สุด	

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดดังนี้

3.1 ควรใช้หลักความร่วมมือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการปฏิบัติการสอน

3.2 ควรแต่งตั้งทีมวิชาการหรือทีมวิจัยเพื่อรับผิดชอบดูแล ให้คำปรึกษา ชี้แนะช่วยเหลือ และจัดปัจจัยสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

3.3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน อาจแบ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือระดับชั้นตามบริบทโรงเรียน

3.4 วางแผน สร้างข้อตกลง และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน

3.5 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน

- 3.5.1 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียน
- 3.5.2 นำผลการปฏิบัติการสอนมาทำการพัฒนาบทเรียนร่วมกันโดยกำหนดเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 3.5.3 วางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนและขอรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญหรือครูต้นแบบหรือทีมวิชาการหรือทีมวิจัย
- 3.5.4 ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยบูรณาการทักษะการวิจัย ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย ความสามารถในการคิด การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม
- 3.5.5 จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และสังเกตชั้นเรียนโดยบันทึกผลการสังเกตความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งประเมินการเปลี่ยนแปลงของครู อาจใช้การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 3.5.6 สะท้อนผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นรายบุคคลและภาพรวมทั้งหมด พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง
- 3.6 จัดทำรายงานผลการวิจัยในรูปแบบฉบับเต็ม ฉบับย่อ (รายงานการวิจัยหน้าเดียว) หรือบทความวิจัย โดยรายงานประเด็นต่าง ๆ ให้ครบถ้วน เช่น ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
- 3.7 จัดกิจกรรมเสวนา การประกวดผลงานวิจัยในชั้นเรียน การแสดงผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นต้นแบบแนวปฏิบัติที่ดี
- 3.8 ควรปฏิบัติตามข้อ 3.2-3.7 อย่างต่อเนื่องทุกภาคการศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิผลที่เป็นเลิศ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่นำมาสู่การอภิปราย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การปฏิบัติการสอนเป็นฐาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน และสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนจำเป็นต้องนำผลการปฏิบัติการสอนของครูมาเป็นฐานในการกำหนดปัญหาการวิจัยและต้องใช้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม

ร่วมและความร่วมมือของผู้บริหารและครู รวมถึงผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้การชี้แนะและคำปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชวลิต ชูกำแหง (2565) ที่กล่าวว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนต้องอาศัยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ โดยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ บุญเพ็ญ, ยุทธนา ไชยจุฑาล และดุขฎิ โยเหลา (2561) ที่ศึกษาสมรรถนะวิจัย พบว่า สมรรถนะวิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านอื่น ๆ ที่องค์กรคาดหวัง เช่น ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีทำวิจัยตามความต้องการขององค์กรได้ และงานวิจัยของปรกรณ์ ประจัญบาน (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะจิตวิจัยของนักวิจัย ประกอบด้วย การมีจรรยาบรรณของนักวิจัย ความมุ่งมั่นค้นหาความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การมีผลงานเป็นรูปธรรม ความสามารถในการสื่อสาร การมีทักษะการวิจัย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมาย ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ความสามารถในการคิด ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการมีผลงานเป็นรูปธรรม เป็นความสามารถของครูในการบูรณาการความรู้ ทักษะ ความสามารถ และปัจจัยส่วนบุคคลในการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จจนเกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมทั้งรายงานการวิจัย และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ บุญเพ็ญ, ยุทธนา ไชยจุฑาล และดุขฎิ โยเหลา (2561) ที่พบว่า การทำงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ เป็นความสามารถทำวิจัยที่ตนเองสนใจให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ได้คำตอบในงานที่ต้องการความรู้เพิ่มเติมในสาขาตนเอง สามารถทำงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาที่วางไว้ ตีพิมพ์เผยแพร่และใช้ประโยชน์ได้จริง และงานวิจัยของสิรินทร์นิชา ปัญจริยะกุล (2564) ที่พบว่า ครูมีความต้องการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนในด้านระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น การเขียนโครงร่างการวิจัย การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย การเขียนรายงาน การเผยแพร่และนำผลการวิจัยไปใช้

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรใช้หลักความ

ร่วมมือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการปฏิบัติการสอน ควรแต่งตั้งทีมวิชาการหรือทีมวิจัยเพื่อรับผิดชอบดูแล ให้คำปรึกษา ชี้แนะช่วยเหลือ และจัดปัจจัยสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน จัดกิจกรรมเสวนา การประกวดผลงานวิจัยในชั้นเรียน การแสดงผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นต้นแบบแนวปฏิบัติที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2557) ที่กล่าวว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่มีหลักการและวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือและใช้เป็นยุทธวิธีในกาพัฒนาวิชาชีพให้มีความเข้มแข็ง และครูควรเริ่มวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง แล้วตั้งเป็นประเด็นคำถามวิจัย เพื่อค้นหากระบวนการที่มีการปฏิบัติจริงเป็นขั้นตอนการวิจัย และแนวคิดของชวลิต ชูกำแหง (2565) ที่กล่าวว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การวิจัยในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมาย คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นในกระบวนการพัฒนาครูด้านการวิจัย ควรเริ่มต้นจากการสร้างทีมที่มีฉันทะร่วมกัน การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียนและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนคิด รายงานผลการวิจัยที่เกิดจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมื่อกระบวนการเรียนรู้สำเร็จก่อให้เกิดการเปิดความสู่สาธารณะได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า (2561) ที่พบว่า แนวทางการเสริมสมรรถนะการวิจัยทางการศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ผู้เรียนควรได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะวิจัยด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะวิจัยและสมรรถนะดิจิทัลในทุกด้าน สามารถนำแนวคิดกาการจัดการแบบปรับเหมาะมาออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีกระบวนการคือ การสร้างทีม การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน การลงมือปฏิบัติร่วมกัน การเปิดรับการชี้แนะ การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน โดยนำผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานในการจัดทำกรวิจัยในชั้นเรียนและร่วมกันพิจารณา ชี้แนะ และสะท้อนผลทั้งด้านเนื้อหาวิชาที่สอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ความเป็นกัลยาณมิตรของครู และผลการเรียนรู้ของ

นักเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การมีทักษะการวิจัย ความสามารถในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการงานวิจัย ความสามารถในการคิด ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การมีจริยธรรม และการปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีผลงานเป็นรูปธรรม ซึ่งมีกรอบแนวคิดแสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ผลการปฏิบัติการสอนเป็นฐานร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและจัดหาทุนสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจนและมีแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน เพราะงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการยกระดับคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้หลักการบริหารความร่วมมือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระบวนการชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งการแต่งตั้งทีมวิชาการหรือทีมวิจัยเพื่อรับผิดชอบดูแล ให้คำปรึกษา ชี้แนะช่วยเหลือ และจัดปัจจัยสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และสร้างข้อตกลงและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน

3. ควรพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนโดยดำเนินการควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การสังเกตชั้นเรียน และมีการแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือทีมวิจัยอย่างใกล้ชิด และมีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องจนได้ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต ชูกำแพง. (2565). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ แปลงล้วน. (2567, 13 กันยายน). *สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน*. (ญาณิฐา ราชคม, ผู้สัมภาษณ์)
- ญาณิฐา ราชคม. (2566). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปกรณ ประจัญบาน. (2560). การพัฒนาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะจิตวิจัยของนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 11-22.
- ปิยวรรณ บุญเพ็ญ, ยุทธนา ไชยจุกุล และดุขฎิ โยเหลา. (2561). สมรรถนะการวิจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ: กรณีศึกษานักวิจัยในมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(1), 73-87.
- สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า. (2561). *แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยทางการศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา: การประยุกต์แนวคิดการออกแบบแบบปรับเหมาะ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพื้นที่*. กรุงเทพฯ : พรินทิวกราฟฟิค.
- สิรินทร์นิชา ปัญจจริยกุล. (2564). *การพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับผู้สอนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : คณะครุศาสตร์.
- สุดา นันไชยวงศ์. (2567, 13 กันยายน). *สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน*. (มูลนิธิ ราชคม, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวิมล ว่องวานิช. (2557). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Mertler, C.A. (2018). *Action Research Communities: Professional Learning, Empowerment Through Collaborative Action Research*. London : Routledge.
- Sagor, R. (2010). *Collaborative Action Research for Professional Learning Communities*. Bloomington, IN. : Solution Tree.

